

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันมีผู้สนใจเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาไทยมากขึ้น และมักจะมีคำถามกันเสมอว่าประเทศไทยมีปรัชญาการศึกษาหรือไม่ จากคำถามนี้ บรรจง จันทรสา ได้แสดงความเห็น เกี่ยวกับสาเหตุของเรื่องนี้ไว้ดังต่อไปนี้

ในสังคมไทยนับตั้งแต่ยุคสุโขทัย เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน เป็นเวลารวม 500 ปีเศษ เรามีโคญคดีถึงเรื่องปรัชญาการศึกษาของไทยกันเลย ความสนใจในเรื่องปรัชญาการศึกษาเพิ่งจะปรากฏมาในรอบทศวรรษนี้เอง โดยมีผู้แสดงทัศนะต่าง ๆ เกี่ยวกับการศึกษาของไทยในแง่ปรัชญา บางทัศนะก็ว่า การศึกษาของไทยไม่มีปรัชญาที่เป็นของตนเอง บางก็เสนอแนวความคิดว่าปรัชญาการศึกษาของไทยควรจะเป็นอย่างไร บางท่านก็สรุปเอาว่าปรัชญาการศึกษาไทยมีอยู่แล้ว พร้อมกับให้คำตอบว่าเป็นลัทธิขินนบาง ลัทธิขินนบาง คือ พุทธธรรมบาง จากทัศนะต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้เราโคทราบความจริงอย่างหนึ่งเกี่ยวกับการศึกษาของไทยว่า การจัดการศึกษาของไทยในช่วง 500 ปีเศษที่ผ่านมา เราจัดกันมาโดยมิโคอาศัย "ปรัชญา" เป็นรากฐาน หากเป็นการดำเนินการไปตามจารีตประเพณี ความเคยชินผนวกกับการหยิบยืมแนวคิดในการจัดการศึกษามาแล้ว...¹

จากความรู้สึกของนักการศึกษาไทยบางกลุ่มที่เห็นว่าประเทศไทยขาดปรัชญาการศึกษาที่เป็นของเราเอง ทำให้เกิดความต้องการที่จะพัฒนาปรัชญาการศึกษาไทยขึ้น ได้มีนักการศึกษาแสดงแนวคิดและเหตุผล เกี่ยวกับการนำปรัชญาไปใช้ เป็นหลักในการจัดการศึกษาแตกแยกกัน เป็นหลายกลุ่ม โดยนักการศึกษาจำนวนหนึ่งมีความเห็นว่าปรัชญาการศึกษาที่นำมาจากปรัชญาของต่างประเทศที่ได้รับการเลือกสรร โดยคำนึงถึงสังคมและวัฒนธรรมของไทยก็น่าจะนำมาใช้ได้ บางท่านโคถกล่าวเป็นเชิงแบ่งรับแบ่งสู้และเสนอเป็นกลาง ๆ เช่น

¹บรรจง จันทรสา, ปรัชญาการศึกษา (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2522), บทนำ

ภิญโญ สาธร กล่าวว่า

เรามีความเกี่ยวข้องกับปรัชญาการศึกษาที่ต่างประเทศ เขายึดถือหรือ เคยยึดถือ เราก้อาจเลือกสรรเอาเฉพาะส่วนที่เราเห็นว่าน่าจะเหมาะสมกับสังคมไทยมาดัดแปลงผสมผสานกับความทองการอันจำเป็นของสังคมใหญ่เราเอง เราก็น่าจะใคร่ปรัชญาการศึกษาของสังคมไทยที่เรามั่นใจได้ว่าจะเป็นแนวทางควบคุมการให้การศึกษาในสังคมของเราให้เกิดประโยชน์สูงสุด²

กิติมา ปรีดีคิลก ไม่เห็นด้วยกับการเลียนแบบปรัชญาใดปรัชญาหนึ่ง แล้วนำมาเป็นรากฐานของการศึกษาโดยให้ความเห็นว่า การที่จะหวังให้ปรัชญาการศึกษาที่มั่นคงและเหมาะสมกับยุคสมัยสำหรับประเทศไทยนั้นไม่ใช่การลอกเลียนแบบลัทธิปรัชญามาจากต่างประเทศ หรือพยายามผสมผสานหลักปรัชญาลัทธิต่าง ๆ เข้าด้วยกันแล้วนำมาใช้กับสภาพปัจจุบันของประเทศไทย แต่อาจจะเกิดจากการวิเคราะห์ปรัชญาและปัจจัยที่เกี่ยวข้องให้ถ่องแท้ก่อนแล้วจึงหาหลักการที่จะนำมาแก้ปัญหาช่วยการศึกษา³

ศักดิ์ ประจักษ์ประธานพร ได้กล่าวไว้ว่า ทุกสังคมที่จัดการศึกษามีปรัชญาการศึกษาของตนเอง ซึ่งอาจจะแปลกกว่าปรัชญาการศึกษาลัทธิใด ๆ หรือคล้ายคลึงกับปรัชญาหนึ่งปรัชญาใดก็ได้ ขึ้นอยู่กับสภาพประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของสังคมนั้น ข้อแตกต่างอยู่ที่บางสังคมมีการจัดการศึกษาออกมาเป็นการศึกษาอย่างเป็นกิจลักษณะ แต่บางสังคมมีปรัชญาการศึกษาของตนก็จริงแต่เป็นเพียงความคิดเห็นร่วมกันของคนในสังคม ไม่ได้มีการพิจารณาหรือวิเคราะห์ความคิดเห็นเหล่านั้นอย่างละเอียด หรือแสดงออกมาในรูปแบบของปรัชญาการศึกษาที่ชัดเจน สังคมไทยก็จัดอยู่ในสังคมประเภทนี้ ทำให้หลายคนคิดว่าประเทศไทยไม่มีปรัชญาการศึกษา⁴

²ภิญโญ สาธร, หลักการการศึกษา (กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์สุภา, 2512), หน้า 12

³กิติมา ปรีดีคิลก, ปรัชญาการศึกษาเล่ม 1 (กรุงเทพมหานคร: ประเสริฐการพิมพ์, 2520), หน้า 95.

⁴ศักดิ์ ประจักษ์ประธานพร, ปรัชญาการศึกษามันพื้นฐาน (กรุงเทพมหานคร. โอเคียนส์โตร์, 2526), หน้า 152.

ส. ศิวรักษ์ ได้กล่าวถึงอนาคตของปรัชญาการศึกษาของไทยว่า "ในอนาคตอันใกล้ปรัชญาการศึกษาของไทยจำต้องคำนึงถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมแห่งความเป็นไทยควบคู่ไปกับเอกลักษณ์แห่งความเป็นคน ซึ่งมีศักดิ์ศรีอย่างสมภาคภูมิกับความ เป็นมนุษย์อยู่ตลอดไป"⁵

จ่านงค์ ทองประเสริฐ ได้กล่าวว่า การศึกษาของไทยไม่มีทิศทาง ไม่ทราบว่า จะเอาแบบกะวันออกหรือตะวันตก เลยมีลักษณะ เป็นลูกผีลูกคนอยู่ หลักปรัชญา หรือหลักการ บางอย่าง ที่เหมาะสำหรับตะวันตกซึ่งมีสภาพภูมิอากาศและวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง แต่อาจไม่ เหมาะกับสังคมไทย ซึ่งมีสภาพภูมิอากาศและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ทำให้ไม่สามารถนำ หลักการมาประยุกต์ให้เข้ากับสังคมไทยได้ จึงก่อให้เกิดปัญหาสังคมที่สลับซับซ้อนหลายชั้น หลายเชิง ยากแก่การที่จะแก้ไข⁶

ในสภาพเช่นนี้จึงมีความพยายามที่จะแสวงหาและพัฒนาปรัชญาการศึกษา ที่เป็นของไทยขึ้น โดยมีนักวิชาการหันมาสนใจในเรื่องนี้อย่างจริงจัง บุคคลที่บุกเบิก ให้เกิดการแสวงหาปรัชญาการศึกษาไทยได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี ผู้ซึ่งพยายามหาปรัชญาแม่บทที่จะให้ปรัชญาการศึกษาของไทยพัฒนาขึ้นได้ โดยพิจารณา เห็นว่า ประเทศไทยมีพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ และหลักธรรมคำสั่งสอน ของพุทธศาสนาน่าจะเป็นแม่บทของปรัชญาการศึกษาไทยได้ ดังท่านได้เสนอต่อที่ประชุม ทางวิชาการของกรมสามัญศึกษา ครั้งที่ 3 พ.ศ. 2512 ว่า สำหรับประเทศไทยเรา

⁵สุลักษณ์ ศิวรักษ์, ปรัชญาการศึกษาไทย (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ เคล็ดไทย, 2516), หน้า 200.

⁶จ่านงค์ ทองประเสริฐ, "การประยุกต์ศาสนาและปรัชญาเพื่อการพัฒนา ชีวิตและสังคมไทย," ข้อฟ้า 18, 11 (พฤศจิกายน 2526): 26.

ผู้คนส่วนใหญ่ก็นักถือศาสนาพุทธ เพราะฉะนั้นนักการศึกษาทั้งหลายก็ต้องคิด ถ้าเรา
ต้องการให้มีการศึกษาใหม่มั่นคงเหมือนประเทศอื่น ๆ ซึ่งก้าวหน้าในทางการศึกษา
แล้ว ก็จะต้องเอาพุทธปรัชญามาช่วยทำให้เป็นปรัชญาการศึกษา⁷

มีนักการศึกษาอีกหลายท่านเห็นด้วยกับแนวความคิดที่นำเอาพุทธปรัชญามา
เป็นปรัชญาการศึกษาไทย ดังเช่น จิตรกร ตั้งเกษมสุข ได้ให้ความเห็นว่า คนไทย
ในอดีตยึดเอาพุทธธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิต ปัจจุบันแม้ว่าสภาพของชีวิตและสังคม
จะแตกต่างไปจากสมัยก่อน แต่แก่นของวิถีชีวิตแบบไทยก็ยังคงมีพุทธธรรมเป็นพื้นฐาน
อยู่นั่นเอง การหวนกลับมาทบทวนและยึดเอาพุทธธรรมเป็นแนวทางจัดการศึกษาไทย
น่าจะเป็นทางออกที่ถูกต้อง และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนไทย ยิ่งกว่าปรัชญาการ
ศึกษาอื่นใด⁸

ดร.เอกวิทย์ ณ ถลาง เห็นด้วยกับการนำเอาพุทธปรัชญามาจัดแปลงเป็น
ปรัชญาการศึกษาไทยดังได้ให้ความเห็นว่า สำหรับชีวิตของคนไทยเกือบจะกล่าวได้ว่า
พุทธศาสนาเป็นการค้นหาความจริงสุดยอด เป็นทฤษฎีความรู้ เป็นจริยธรรม และเป็น
ต้นกำเนิดค่านิยมทางสุนทรียศาสตร์ การกำหนดสาระสำคัญของปรัชญาการศึกษาไทย
นอกจากจะมีรากฐานทางพุทธศาสนาแล้วยังต้องคำนึงถึงอิทธิพลของเดิม ซึ่งมีค่อนข้าง
คนไทย เช่นราชาธิปไตย ลักษณะภูมิประเทศ และประวัติศาสตร์⁹

⁷สาโรช บัวศรี, "คตินิยมและแนวทางการศึกษาของไทยในอนาคต,"
รายงานการประชุมทางวิชาการครั้งที่ 3 เรื่องบทเรียนจากการจัดการศึกษาไทยใน
รอบร้อยปีที่ผ่านมา (พระนคร: กรมสามัญศึกษา, 2522), หน้า 318 - 335)

⁸จิตรกร ตั้งเกษมสุข, พุทธปรัชญากับปรัชญาการศึกษาไทย (กรุงเทพ
มหานคร: บางกอกการพิมพ์, 2525), หน้า 26

⁹เอกวิทย์ ณ. ถลาง, "อันอาจนำไปสู่ปรัชญาการศึกษาของเราเอง,"
วารสารประชาศึกษา 21, 4 (พฤศจิกายน 2512), หน้า 189 - 190.

คณีย์ เทียนพุทธ ได้แสดงความคิดเห็นว่า
 หน้าที่จะลงใจหรือศึกษาอย่างกว้างขวางเพราะเรามีที่อยู่แต่เรา
 ไม่รู้จักนำมาใช้ คงดีกว่าที่จะลอกเลียนแบบของผู้อื่นและคิดว่าเราไม่ควร
 ปล่อยให้กิจการศึกษาสอนของความต้องการของกรมการชุดใดชุดหนึ่งโดย
 ไม่มีแนวทางหรือเป้าหมายเป็นหลักยึด จึงหวังเป็นอย่างยิ่งในอนาคตอัน
 ไกล เราคงมีปรัชญาการศึกษาไทยที่มีพื้นฐานจากพุทธปรัชญา¹⁰

วิทย์ วิศทเวทย์ ได้เสนอให้สนับสนุนให้มีการวิจัยเกี่ยวกับการนำเอา
 พุทธธรรมมาเป็นแบบทในการเสนอปรัชญาการศึกษาของไทย โดยอาจเอาธรรมะ
 ของศาสนาอื่นหรือประสมธรรมะของศาสนาอื่นให้กลมกลืน แล้วนำมาเป็นแบบทก็ได้
 แต่ต้องคำนึงถึงข้อเท็จจริงที่กำลังเป็นอยู่¹¹

นอกจากจะมีนักวิชาการและนักการศึกษาให้ความสนใจที่จะนำเอาพุทธ
 ปรัชญามาเป็นปรัชญาการศึกษาไทยแล้ว ในวงการพระสงฆ์ไทยก็มีความสนใจใน
 เรื่องนี้ ดังเช่น พระราชวรมุนี ได้กล่าวสนับสนุนแนวคิดนี้ว่า

การที่เกิดมีความสนใจของเก่าหรือของที่เราทำเองแล้ว และเริ่มศึกษา
 กู้ขึ้นมาบาง เช่นนี้ ก็ต้องนับว่าเป็นมิตรคืออย่างหนึ่งทำให้มองเห็นทางที่จะ
 รู้จักตนเอง มีทางที่จะแก้ปัญหาของตนเองให้ดีขึ้น และสิ่งที่มีค่าในดินของคุณ
 เองจะได้รับทราบซุกคุณขึ้นมาใช้ประโยชน์ ทานที่ริเริ่มทำ เช่นนี้ถึงจะบกพร่อง
 บางหรือยังเขามุมไม่ถูก ก็ควรแก่การอนุโมทนา¹²

¹⁰คณีย์ เทียนพุทธ, "ปรัชญาการศึกษาของไทยถึงเวลาแล้วที่จะใช้
 พุทธปรัชญา," วารสารพัฒนาหลักสูตร 24 (กันยายน 2526): 20

¹¹วิทย์ วิศทเวทย์, "ปรัชญาการศึกษา" ใน ปรัชญาการศึกษาและ
 ปรัชญาการศึกษาไทย, ไพฑูรย์ สินลารัตน์, บรรณาธิการ (กรุงเทพมหานคร:
 สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2523), หน้า 37.

¹²พระราชวรมุนี, ปรัชญาการศึกษาไทย (กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์
 การพิมพ์, 2525), หน้า 41.

แต่การยึดเอาพุทธธรรมเพื่อนำมาใช้เป็นปรัชญาการศึกษาของไทย ตามแนวความคิดของนักวิชาการและนักการศึกษาต่าง ๆ ก็ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างไม่เห็นด้วยกับแนวความคิดนี้หลายท่าน เช่น ระวี ภาวิไล ได้กล่าวว่า ปรัชญาการศึกษาที่มั่นคงและเหมาะสมกับยุคสมัยนั้นน่าจะเกิดจากการวิเคราะห์ปัญหาของปัจจุบันให้ชัดเจน ประกอบการพิจารณาทรัพยากรทั้งหมดที่มีอยู่แล้วจึงหาหลักการที่จะนำมาแก้ไข้ปัญหา แม้ว่าพุทธธรรมไม่ได้เป็นอุปสรรคในการนำมาเป็นรากฐานการศึกษาของไทย แต่ก็ยังไม่มีข้อสนับสนุนเพียงพอที่จะทำให้เห็นว่าเป็นแนวทางที่เหมาะสมที่สุดในปัจจุบัน ปรัชญาการศึกษาของปัจจุบันน่าจะเกิดจากรากฐานสังขธรรมที่เป็นกลางทั่วไปไม่มีการแบ่งเชื้อชาติ ศาสนา และความเชื่อใด ๆ อันเป็นที่ยอมรับและให้เสรีภาพแก่คนทั่วไป¹³ อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมีความเห็นว่าการที่มีผู้ให้ความสนใจในการแสวงหาปรัชญาการศึกษาไทยได้ให้ทัศนะต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้ว นับว่าเป็นผลดีในแง่ที่เป็นการริเริ่มที่จะพิจารณาถึงปรัชญาการศึกษาที่เหมาะสมกับสังคมไทย ก่อให้เกิดการเสนอความคิด การค้นคว้าของนักการศึกษาไทยเพิ่มมากขึ้น อันจะเป็นทางนำมาซึ่งปรัชญาการศึกษาที่ตรงกับความต้องการของสังคมไทยในที่สุด

จากความต้องการปรัชญาการศึกษาไทยนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าสถาบันที่มีความสำคัญและมีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้อยู่มากก็คือ สถาบันฝึกหัดครู ทั้งนี้เพราะสถาบันฝึกหัดครูมีหน้าที่ผลิตบุคลากรทางการศึกษา และอาจกล่าวได้ว่า การศึกษาคือเครื่องมืออันสำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาประเทศในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านวัฒนธรรมหรือการเมือง เพราะการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ต้องอาศัยกำลังคนเป็นปัจจัยสำคัญ และกำลังคนจะมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา¹⁴

¹³ระวี ภาวิไล, "พุทธธรรมกับสภาพชีวิตและการศึกษาปัจจุบัน," รายงานการประชุมทางวิชาการ เรื่องพระพุทธศาสนากับการศึกษาในประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา, 2523), หน้า 60.

¹⁴คณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อการพัฒนาการศึกษา, การปฏิรูปการศึกษา (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, 2528), หน้าคำนำ.

การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนากำลังคน กระบวนการจัดการศึกษา
 ที่ให้เด็กและเยาวชนเติบโตตามความมุ่งหวังของประเทศชาติขึ้นอยู่กับการดำเนินงาน การกำกับและการตรวจสอบของครู ครูจึงเป็นองค์ประกอบอันสำคัญในกระบวนการจัดการศึกษา อนาคตและความเป็นอยู่รอดของประเทศชาติอยู่ที่สมรรถภาพของ
 คนในชาติ สมรรถภาพของคนในชาติสร้างขึ้นมาจากเยาวชน ด้วยการทำเนิกร
 และการกำกับตรวจสอบของครู ทั้งนี้สมรรถภาพของครูจึงเป็นเครื่องกำหนดความ
 อยู่รอดของประเทศชาติ¹⁵

ระบบการผลิตครูและบุคลากรทางการศึกษาจึงเป็นองค์ประกอบของการ
 พัฒนาการศึกษที่สำคัญที่สุดหากวงการศึกษาไม่มีครูหรือบุคลากร ทางการศึกษาที่มีคุณภาพ
 แล้ว การที่จะพัฒนาการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามความต้องการของประเทศ รวมทั้งการ
 พัฒนาประชากรของประเทศก็จะไม่สำเร็จจุดมุ่งหมายแต่ประการ
 ใด¹⁶

นอกจากนี้ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 หมวดที่ 3 ระบบการ
 ศึกษาข้อที่ 35 กล่าวว่า การฝึกหัดครูเป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างให้สามารถปฏิบัติงาน
 และหน้าที่เป็นผู้ก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาการโดยรอบคอบขึ้นในตัวผู้เรียน เป็น
 ผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ในระดับที่วิद्यูชนจะพึงปฏิบัติได้ และมีลักษณะที่สอดคล้องกับ
 วัฒนธรรมไทย และระบอบการปกครองประเทศแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์
 เป็นประมุข ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ทั้งในแง่บุคลิกภาพ
 ความสัมพันธ์ต่อศิษย์และบทบาทต่อสังคม¹⁷

¹⁵ วิจิตร จันทรากุล, "ครูกับการฝึกหัดครู," วารสารการศึกษาแห่งชาติ
 19, 1 (ตุลาคม - พฤศจิกายน, 2527): 38.

¹⁶ เจริญผล สุวรรณโชติ, หัวใจการฝึกหัดครู (กรุงเทพมหานคร: อักษร
 พินทยา, 2524), หน้าค่านำ.

¹⁷ คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520
 (กรุงเทพมหานคร: อักษรบัณฑิต, 2520), หน้า 9.

ครูแต่ละคนจะมีคุณสมบัติดังกล่าวมาแล้วมากน้อยเพียงไรนั้น ขึ้นอยู่ที่การฝึกตนเองและเป็นคุณสมบัติเฉพาะตน บางคนอาจมีมาก บางคนอาจมีน้อย อาชีพครูเป็นอาชีพที่สำคัญ เพราะงานครู คือการสร้างคน ประเทศชาติจะหวังให้ประชาชนเป็นเช่นไร คุณสมบัตินั้น ๆ จะสร้างขึ้นมาจากด้วยการฝึกอบรมสั่งสอนของครู ทั้งแผนการศึกษาแห่งชาติทุกฉบับให้ความสำคัญแก่การฝึกหัดครู และในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 ข้อ 19 ก็เช่นกัน ให้รัฐดำเนินการผลิตครูทุกระดับและใช้มาตรการพิเศษในการฝึกหัดครู เพื่อให้ได้คนที่มีสติปัญญาความเหมาะสม และความสามารถในการเป็นครู จะเห็นได้ว่ารัฐเป็นผู้จัดการฝึกหัดครูทุกระดับมาโดยตลอด แต่ก็ปรากฏว่า แม้รัฐจะเป็นผู้จัดและดำเนินการมาแต่ผู้เดียวแต่รัฐก็ไม่สามารถที่จะจัดการฝึกหัดครูให้มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพได้ ตลอดจนปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการผลิตและมาตรฐานวิชาชีพครูมาตั้งแต่ในปีแรกที่เริ่มใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ ปี 2520 การสัมมนาเรื่องแนวโน้มของการฝึกหัดครู วันที่ 20 - 22 เมษายน 2520 ได้กล่าวถึงปัญหาในเรื่องการผลิตและมาตรฐานวิชาชีพครู ดังต่อไปนี้

การผลิตครูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งในแง่ปริมาณและคุณภาพขาดการประสานนโยบายการผลิตในระหว่างหน่วยผลิตด้วยกัน ซึ่งหลายชนิดและหลายระดับ สถาบันการผลิตจะช่วยกันอยู่หลายสังกัด เป็นระบบงานที่ขาดเอกภาพ ฝ่ายผลิตไม่ตรงกับความต้องการของฝ่ายใช้ซึ่งก็มีความต้องการหลายสังกัด หลายประเภท หลายระดับ เมื่อเป็นเช่นนี้ทำให้ฝ่ายผลิตซึ่งมีอยู่หลายหน่วยงาน หรืออาจกล่าวได้ว่า การผลิตครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่สอดคล้องและตอบสนองต่อความต้องการของระบบการศึกษาทั้งในคานาปริมาณและคุณภาพ¹⁸

มีการสรุปผลการสัมมนาของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติและกรมการฝึกหัดครูตอนหนึ่งกล่าวว่า "แม้แต่ผู้บริหาร อาจารย์ในสถาบันการฝึกหัดครูจำนวนไม่น้อยที่ยังสงสัยบทบาทความรับผิดชอบ และค่านิยมของตนเอง ทำให้ขาดความเชื่อมั่น

¹⁸สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แนวโน้มของการฝึกหัดครู (กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยครูธนบุรี, 2520), หน้า 23. (อัครสำเนา)

ในการปฏิบัติงาน"¹⁹

จากการที่สถาบันการฝึกหัดครูได้รับคำวิจารณ์ว่าขาดจุดยืน แนวคิดหรือทิศทางการศึกษาที่แน่นอน และบุคลากรในสถาบันฝึกหัดครูสงสัยในบทบาทและควมรับผิดชอบของตนเองนั้น สาเหตุหลักอาจมาจากการขาดปรัชญาการศึกษาที่ชัดเจนนั่นเอง บุคลากรในสถาบันฝึกหัดครูอาจจะขาดความรู้หรือความเข้าใจในปรัชญาการศึกษาหรือปรัชญาการศึกษาที่ไม่ตรงกับความต้องการของตนเอง ทั้งนี้เพราะผู้ที่กำหนดให้ใช้ปรัชญาการศึกษาก็คือ กลุ่มนักวิชาการและคณะกรรมการต่าง ๆ ซึ่งอาจไม่ตรงกับความต้องการของอาจารย์วิทยาลัยครูส่วนใหญ่ ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่า การสำรวจปรัชญาการศึกษาไทยตามความต้องการของอาจารย์วิทยาลัยครูเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะอาจารย์วิทยาลัยครูเป็นผู้ที่ปฏิบัติจริงกับการสอน และการผลิตครูที่จะออกไปสอนเด็กทั่วประเทศ การสำรวจนี้จะทำให้ทราบว่า อาจารย์วิทยาลัยครูมีความต้องการปรัชญาการศึกษาลัทธิใดเป็นปรัชญาการศึกษาของไทย และสอดคล้องกับความต้องการของนักวิชาการที่ต้องการให้พุทธปรัชญาเป็นปรัชญาการศึกษาไทยหรือไม่

อนึ่ง การที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาปรัชญาการศึกษาตามความต้องการของอาจารย์วิทยาลัย โดยใช้กลุ่มตัวอย่างสหวิทยาลัยล้านนา และสหวิทยาลัยพุทธชินราช มีเหตุผลต่อไปนี้

แต่เดิมกรมการฝึกหัดครูได้ดำเนินงานโครงการกลุ่มวิทยาลัยครู โดยจัดกลุ่มวิทยาลัยครูทั้ง 36 แห่ง ออกเป็น 6 กลุ่ม คือ กลุ่มวิทยาลัยครูภาคเหนือ กลุ่มวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มวิทยาลัยครูภาคกลาง กลุ่มวิทยาลัยครูภาคตะวันตก กลุ่มวิทยาลัยครูภาคใต้ และกลุ่มวิทยาลัยครูนครหลวง ทั้งนี้ควยหลักการที่จะกระจายอำนาจการบริการและการดำเนินงานต่าง ๆ ไปสู่วิทยาลัยครู ให้วิทยาลัยครูมีอิสระ

¹⁹สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติและกรมการฝึกหัดครู, รายงานการสัมมนาเรื่องแนวโน้มของกรมการฝึกหัดครู (กรุงเทพมหานคร: กรมการฝึกหัดครู, 2520), (อัครสำเนา)

มากขึ้น และสามารถที่จะใช้ทรัพยากรทั้งทางด้านตัวบุคคลและเครื่องมือเครื่องมือ
ต่าง ๆ พัฒนางานตามบทบาทของวิทยาลัยครูที่กำหนดไว้ได้ตรงตามความต้องการ
ตามสภาพปัญหาของท้องถิ่นนั้น ๆ ขอบข่ายงานของกลุ่มวิทยาลัยครูไม่ใช่ในเรื่องด้าน
วิชาการเท่านั้น แต่จะคลุมถึงการบริหารงานอื่น ๆ อีกด้วยอย่างกว้างขวาง รวม
ทั้งงานเกี่ยวกับบุคลากร อาคารสถานที่ เครื่องมือเครื่องใช้ วัสดุอุปกรณ์ กิจกรรม
รวมทั้งโครงการต่าง ๆ ด้วย ทั้งนี้ต้องไม่ขัดกับระเบียบ กฎหมาย การบริหารราชการ
แผ่นดินที่กำหนดไว้ว่า เป็นหน้าที่ของกรมการฝึกหัดครูโดยเฉพาะ²⁰

จากหลักการนี้ งานของกลุ่มวิทยาลัยจึงกว้างขวาง และมีเรื่องที่จะต้อง
พิจารณารื้อกันมากมาย ดังนั้น สภาการฝึกหัดครูได้ออกข้อบังคับว่าด้วยกลุ่มวิทยาลัย
ครู พ.ศ. 2528 อันส่งผลให้กลุ่มวิทยาลัยครูพัฒนาไปเป็นสหวิทยาลัย ซึ่งพอจะสรุปข้อ
บังคับสภาการฝึกหัดครูว่าด้วยกลุ่มวิทยาลัยครู พ.ศ. 2528 ได้ดังต่อไปนี้²¹

ความหมาย

คำว่า สหวิทยาลัย เกิดขึ้นจากข้อบังคับสภาการฝึกหัดครู พ.ศ. 2528 ซึ่ง
ได้อธิบายความหมายของสหวิทยาลัยไว้สองแห่ง ดังต่อไปนี้

แห่งแรกคือ คำจำกัดความในข้อ 5 ที่ให้คำจำกัดความว่า "สหวิทยาลัย"
หมายความว่า กลุ่มวิทยาลัยครู

²⁰ พะนอม แก้วกำเนิด, "โครงการกลุ่มวิทยาลัยครู," วารสารครูปริทัศน์
16, 2 (กันยายน 2520): 7 - 10.

²¹ ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการสหวิทยาลัย, "สหวิทยาลัย,"
สรุปผลการประชุมปฏิบัติการ 3 - 7 มีนาคม 2529, หน้า 1 - 5 (อัครสำเนา)

แห่งที่สอง คือ การให้ความหมายในข้อ 6 วรรคแรกที่กำหนดว่า เพื่อ
ประโยชน์ในการดำเนินงานของวิทยาลัยครูด้วยกัน ให้วิทยาลัยครูด้วยกันเป็นกลุ่ม
วิทยาลัยครู เรียกว่าสหวิทยาลัย โดยมีภาระหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ภาระหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา โดยมีวิทยาลัยครูเป็นหน่วย
 ปฏิบัติงาน กล่าวคือ

- 1.1 จัดการศึกษาสาขาวิชาต่าง ๆ ตามความต้องการของท้องถิ่น
- 1.2 ผลิตครู
- 1.3 วิจัย
- 1.4 ส่งเสริม วิทยฐานะครูอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา
- 1.5 ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม
- 1.6 บริการวิชาการแก่สังคม

2. ภาระหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารให้การดำเนินงานในข้อ 1 ทั้ง 6
 ประการ ร่วมกันให้เกิดประสิทธิภาพ มีคุณภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของ
 ท้องถิ่น สหวิทยาลัยต่าง ๆ มีดังต่อไปนี้

1. สหวิทยาลัยล้านนา ประกอบด้วย วิทยาลัยครูเชียงใหม่
 วิทยาลัยครูเชียงใหม่ วิทยาลัยครูลำปาง และวิทยาลัยครูอุตรดิตถ์ มีสำนักงานคณะ
 กรรมการสหวิทยาลัยอยู่ที่วิทยาลัยครูลำปาง
2. สหวิทยาลัยพหุชนราช ประกอบด้วย วิทยาลัยครูกำแพงเพชร
 วิทยาลัยครูนครสวรรค์ วิทยาลัยครูพิจิตรสงคราม และวิทยาลัยครูเพชรบูรณ์ มีสำนัก
 งานคณะกรรมการสหวิทยาลัยอยู่ที่วิทยาลัยครูพิจิตรสงคราม
3. สหวิทยาลัยอีสาน-เหนือ ประกอบด้วย วิทยาลัยครูมหาสารคาม
 วิทยาลัยครูเลย วิทยาลัยครูสกลนคร และวิทยาลัยครูอุตรธานี มีสำนักงานคณะ
 กรรมการสหวิทยาลัยอยู่ที่วิทยาลัยครูอุตรธานี
4. สหวิทยาลัยอีสาน-ใต้ ประกอบด้วย วิทยาลัยครูนครราชสีมา
 วิทยาลัยครูบุรีรัมย์ วิทยาลัยครูสุรินทร์ และวิทยาลัยครูอุบลราชธานี มีสำนักงานคณะ
 กรรมการสหวิทยาลัยอยู่ที่วิทยาลัยครูนครราชสีมา

5. สหวิทยาลัยศรีอยุธยา ประกอบด้วย วิทยาลัยครูฉะเชิงเทรา วิทยาลัยครูเทพสตรี วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลัยดงกรณ และวิทยาลัยรำไพพรรณี มีสำนักงานคณะกรรมการสหวิทยาลัยอยู่ที่วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา

6. สหวิทยาลัยทวารวดี ประกอบด้วย วิทยาลัยครูกาญจนบุรี วิทยาลัยครูนครปฐม วิทยาลัยครูเพชรบุรี และวิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง และมีสำนักงานคณะกรรมการสหวิทยาลัยอยู่ที่วิทยาลัยครูเพชรบุรี

7. สหวิทยาลัยทักษิณ ประกอบด้วยวิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช วิทยาลัยครูภูเก็ต วิทยาลัยครูยะลา วิทยาลัยครูสงขลา และวิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี มีสำนักงานคณะกรรมการสหวิทยาลัยอยู่ที่วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี

8. สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ประกอบด้วยวิทยาลัยครูจันทระเกษม วิทยาลัยครูชนบุรี วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จ วิทยาลัยครูพระนคร วิทยาลัยครูสวนกุหลาบ และวิทยาลัยครูสวนสุนันทา มีสำนักงานคณะกรรมการสหวิทยาลัยอยู่ที่วิทยาลัยครูพระนคร

ดังนั้นสหวิทยาลัยล้านนา และสหวิทยาลัยพุทธชินราช ก็คือ กลุ่มวิทยาลัยครูภาคเหนือนั่นเอง

สหวิทยาลัยล้านนา ได้แก่อุทยานวิทยาลัยครูภาคเหนือตอนบน ประกอบด้วย 4 วิทยาลัยครู คือ วิทยาลัยครูเชียงราย เชียงใหม่ ลำปาง อุตรดิตถ์ ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ 9 จังหวัด คือ เชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน แพร่ น่าน อุตรดิตถ์ และพะเยา อาชีพหลักในภูมิภาคแถบนี้ พอสรุปได้ดังนี้

1. การทำการเกษตร จากสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศที่เอื้ออำนวย ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ทำการเกษตร ซึ่งแบ่งออกได้เป็น

1.1 ทำนา ปลูกทั้งข้าวเจ้า และข้าวเหนียว

1.2 ทำไร่ ปลูกข้าวโพด ถั่วลิสง กระเทียม หอม ถั่วเหลือง มันสำปะหลัง พืชผัก ถั่วเขียวผิวดำ และถั่วเขียวผิวมัน

1.3 ทำสวนผลไม้ ผลไม้เมืองหนาว โดยเฉพาะลิ้นจี่ ลำไย

2. อุตสาหกรรม ลักษณะอุตสาหกรรมในภูมิภาคแถบนี้ แบ่งออกได้เป็น

2.1 อุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตร เช่น โรงสีข้าว โรงบ่มยาสูบ โรงไม้แปรรูป โรงงานแกะสลัก เป็นต้น

2.2 อุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่น การทำเครื่องปั้นดินเผา ผ้าไหม และเครื่องจักสาน

3. เหมืองแร่ หลายจังหวัดมีสินแร่ จึงมีอาชีพนี้ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน

4. การพาณิชย์และบริการ เช่น ธุรกิจการค้า

จากการวิจัย ความต้องการเทคนิคอาชีพในท้องถิ่น ของกรมการฝึกหัดครู เมื่อเรียงลำดับความสำคัญของอาชีพในกลุ่มวิทยาลัยครูภาคเหนือตอนบน พบว่า²²

วิทยาลัยครูเชียงใหม่ อาชีพการโรงแรม คมนาคม ช่างฝีมือต่าง ๆ ธุรกิจ การตลาดและการอาหาร

วิทยาลัยครูเชียงใหม่ อาชีพมัคคุเทศก์ พี่ชไร์ การโรงแรม การแปรรูปอาหารและพืชสวน

วิทยาลัยครูลำปาง อาชีพพี่ชไร์ ทำนา ช่างไฟฟ้า ช่างกลโรงงาน และช่างเครื่องยนต์

วิทยาลัยครูอุตรดิตถ์ อาชีพทำไร่ ทำสวน ค้าขาย ทำนา และปลุกสัตว์

สหวิทยาลัยพุทธชินราช ไค้แกกลุ่มวิทยาลัยครูภาคเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย 4 วิทยาลัยครู ไค้แก วิทยาลัยครูนครสวรรค์ กำแพงเพชร เพชรบูรณ์ พิบูลสงคราม พิษณุโลก ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ 9 จังหวัด ไค้แก พิษณุโลก สุโขทัย เพชรบูรณ์ พิจิตร กำแพงเพชร ตาก นครสวรรค์ อุทัยธานี และชัยนาท อาชีพหลักในภูมิภาคนี้ ไค้แก

1. เกษตรกรรม ไค้แก การทำนา ทำไร่ ทำสวน ประมง และเลี้ยงสัตว์
2. ธุรกิจการค้า อาหาร เครื่องดื่ม โรงแรม น้ำมัน ขนส่ง การแปรรูปผลิตภัณฑ์

²²กรมการฝึกหัดครู, รายงานการวิจัยเรื่องความต้องการเทคนิคอาชีพในท้องถิ่น (กรุงเทพมหานคร: จงเจริญการพิมพ์, 2527), หน้า 17 - 29.

3. ช่าง ใด แก่ ช่าง เครื่องยนต์ ก่อสร้าง ไฟฟ้า ช่างปูน
4. อุศนากรรม ใด แก่ หัตถกรรม ทอผ้า ของขวัญ ข้าราชการ อาหารสัตว์ สิ่งทอ

จากผลการวิจัย ความต้องการเทคนิคอาชีพในท้องถิ่นของกรมการฝึกหัดครู เมื่อเรียงลำดับความสำคัญของอาชีพในกลุ่มวิทยาลัยภาคเหนือตอนล่างนี้ พบว่า²³

วิทยาลัยครูนครสวรรค์ อาชีพที่มีความสำคัญอันดับแรกคือ การทำไร่ รองลงไปคือการทำนา ชุรกิจการค้า การเลี้ยงสัตว์ การคมนาคม ตามลำดับ และอันดับสุดท้ายคือ การทำเหมืองแร่

วิทยาลัยครูเพชรบูรณ์ อาชีพที่มีความสำคัญอันดับแรก คือ การเลี้ยงสัตว์ รองลงไป คือการประมง การแปรรูปผลิตภัณฑ์ เกษตร การทำสวน ช่างเครื่องยนต์ ตามลำดับ และอันดับสุดท้ายคือ การปลูกป่า

วิทยาลัยครูพิบูลสงครามพิษณุโลก อาชีพที่มีความสำคัญอันดับแรก คือ การทำนา รองลงไป คือการทำไร่ ช่างเครื่องยนต์ การทำสวน และช่างไฟฟ้า ตามลำดับ อันดับสุดท้าย ใด แก่ การประมง

วิทยาลัยครูกำแพงเพชร อาชีพที่มีความสำคัญอันดับแรก คือการทำไร่ รองลงไปคือ การเลี้ยงสัตว์ การทำสวน การประมง ชุรกิจการค้า การแปรรูปผลิตภัณฑ์ เกษตร ตามลำดับ อันดับสุดท้ายคือ มีคฤหัสถ์

เมื่อสรุปรวมในกลุ่มวิทยาลัยครูภาคเหนือตอนล่าง หรือสหวิทยาลัยพุทธชินราช พบว่า อาชีพที่สำคัญที่สุด คือการเลี้ยงสัตว์ รองลงไปได้แก่การทำไร่ การทำสวน ช่างเครื่องยนต์ การประมง และชุรกิจการค้า ตามลำดับ ส่วนอาชีพที่มีความสำคัญ

²³เรื่องเดียวกัน, หน้า 43 - 46.

อันคับสุดท้าย ได้แก่ อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องคัม ผลจากการวิจัยนี้ทำให้
วิทยาลัยครูในสหวิทยาลัยล้านนาและสหวิทยาลัยพหุชนิราชต้องปรับหลักสูตร และ
การเรียนการสอนให้สนองกับความต้องการของท้องถิ่น

นอกจากความแตกต่างในเรื่องความต้องการเทคนิคอาชีพในท้องถิ่นแล้ว
สหวิทยาลัยทั้ง 2 นี้ ยังมีลักษณะพิเศษค่านอื่น ๆ ที่แตกต่างจากสหวิทยาลัยอื่น ซึ่ง
พบได้จากผลการวิจัยเรื่อง บรรยากาศทางวิชาการของวิทยาลัยครูกลุ่มภาคเหนือ
ของสุรชาติ สังข์รุ่ง และคณะ เมื่อปี พ.ศ. 2524 พบว่า บรรยากาศทางวิชาการ
ของวิทยาลัยครูในกลุ่มภาคเหนือมีแนวโน้มค่อนข้างไปทางไม่ค่อยดี อาจเป็นเพราะวิทยาลัย
ครูเก่าแห่งเพชร และลำปาง เป็นวิทยาลัยครูเปิดใหม่ ทำให้ขาดความพร้อม ทั้งทาง
คานบุคคลากร อาคารสถานที่ งบประมาณ ตลอดจนปัจจัยอื่น ๆ และทั้ง 2 แห่งยังอยู่
ห่างไกลจากชุมชน ไม่สะดวกปลอดภัย ทำให้ชกคชชวัญและกำลังใจในการทำงาน อัน
มีผลกระทบต่อบรรยากาศทางวิชาการของวิทยาลัย สำหรับวิทยาลัยครูเชียงใหม่ไม่มี
ประเด็นใจจ็คอยู่ในระดับไม่ค่อยดี ส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะบรรยากาศ
ทางวิชาการจัดอยู่ในระดับดี คงเป็นเพราะเป็นวิทยาลัยครูที่เปิดสอนมานาน
อาจารย์มีความรู้ความสามารถสูง มีอาจารย์วุฒิปริญญาโทมากกว่าวิทยาลัยอื่น ๆ ที่อยู่
ในภาคเหนือ

โดยภาพรวมบรรยากาศทางวิชาการอยู่ในระดับไม่ค่อยดี สืบเนื่องมาจาก
สาเหตุต่าง ๆ เช่น อาจารย์มีเวลาว่างไม่ตรงกัน ขาดการวิเคราะห์จัดสรรงบประมาณ
ผู้บริหารบริหารงานไม่ทั่วถึง และละเลยในคานการติดตามผลการเรียนการสอน
อาจารย์ส่วนใหญ่มีความรู้ระดับปริญญาตรี ผู้บริหารไม่เข้าใจบทบาทในการบริหาร
สังคมว่าควร เน้นทางคานวิชาการ อาจารย์ขาดชวัญและกำลังใจในการทำงาน และ
ระบบพิจารณาความดีความชอบไม่เป็นธรรมเท่าที่ควร นักศึกษาขาดความกระตือรือร้น
ในการแสวงหาความรู้²⁴

²⁴ คณะกรรมการพิจารณาทุนอุดหนุนการวิจัย, กรมการฝึกหัดครู, การวิจัย
คานฝึกหัดครูและการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการฝึกหัดครู (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
การศาสนา, 2527), หน้า 51 - 53.

นอกจากนี้ยังมีการวิจัยเรื่อง บรรยากาศองค์การพฤติกรรมผู้นำ และขวัญของครูอาจารย์ในวิทยาลัยครูกลุ่มภาคเหนือ โดย คร. พา อักษร เสือ ได้ทำการวิจัยในปี พ.ศ. 2525 ผลของการวิจัยในเรื่องขวัญของอาจารย์ในวิทยาลัยครูกลุ่มภาคเหนือสรุปได้ว่า "อาจารย์แต่ละวิทยาลัยมีขวัญอยู่ในระดับต่ำ อาจารย์ทุกวิทยาลัยครูมีขวัญระดับต่ำมีจำนวนมากที่สุด รองลงไปคือแก่ขวัญระดับปานกลาง และขวัญระดับสูงน้อยที่สุด"²⁵

จากความต้องการที่จะแสวงหาปรัชญาการศึกษาไทยของนักศึกษามหาวิทยาลัย ความสำคัญของสถาบันการฝึกหัดครู ความต้องการ เทคนิคอาชีพในท้องถิ่นของภาคเหนือ สภาพบรรยากาศทางวิชาการและขวัญกำลังใจในการทำงานของอาจารย์ในวิทยาลัยครูภาคเหนือดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ทำให้ผู้วิจัยต้องการสำรวจปรัชญาการศึกษาตามความต้องการของอาจารย์วิทยาลัยครูในสหวิทยาลัยล้านนา และสหวิทยาลัยพุทธชินราช ว่าต้องการศึกษาลัทธิใดเป็นปรัชญาการศึกษาระดับภาคเหนือ และระดับชาติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจปรัชญาการศึกษาตามความต้องการของอาจารย์วิทยาลัยครูในสหวิทยาลัยล้านนา และสหวิทยาลัยพุทธชินราช
2. เพื่อเปรียบเทียบปรัชญาการศึกษาในระดับภาค และระดับชาติ ตามความต้องการของอาจารย์วิทยาลัยครูในสหวิทยาลัยล้านนา และสหวิทยาลัยพุทธชินราช ที่มีความแตกต่างกันในด้านวุฒิการศึกษา วิชาเอกและวิชาโทคณะวิชาที่สอน สถานศึกษาที่สำเร็จในระดับสูงสุด ประสบการณ์การทำงาน ตำแหน่งทางวิชาการ การดูงานหรือประชุมทางวิชาการในต่างประเทศ ประสบการณ์ในวิชาปรัชญา ประสบการณ์นอกสถาบัน ภูมิตำแหน่งเดิม ความคิดเห็นเกี่ยวกับวิชาที่ควรปรับปรุงส่งเสริม ขวัญและกำลังใจในการทำงาน และบรรยากาศทางวิชาการ
3. เพื่อเปรียบเทียบปรัชญาการศึกษาตามความต้องการของอาจารย์วิทยาลัยครูในสหวิทยาลัยล้านนาและสหวิทยาลัยพุทธชินราช ในด้านจุดมุ่งหมายการศึกษา องค์ประกอบ

ของการศึกษา และกระบวนการเรียนการสอน

4. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปรัชญาการศึกษาในระดับภาคและระดับชาติ ตามความต้องการของอาจารย์วิทยาลัยครูในสหวิทยาลัยล้านนา และสหวิทยาลัยพุทธชินราช

สมมติฐานการวิจัย

1. ปรัชญาการศึกษาตามความต้องการของอาจารย์วิทยาลัยครูในสหวิทยาลัยล้านนาและสหวิทยาลัยพุทธชินราช แตกต่างกัน
2. ปรัชญาการศึกษาในระดับภาคกับระดับชาติ ตามความต้องการของอาจารย์วิทยาลัยครูในสหวิทยาลัยล้านนา และสหวิทยาลัยพุทธชินราชมีความสัมพันธ์กัน

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้จะสำรวจเฉพาะปรัชญาการศึกษาตามความต้องการที่จะให้ใช้จริงของอาจารย์วิทยาลัยครูในสหวิทยาลัยล้านนา และสหวิทยาลัยพุทธชินราช
2. การวิจัยครั้งนี้มุ่งสำรวจเฉพาะเรื่องต่อไปนี้
 - 2.1 ปรัชญาการศึกษาตามความต้องการของอาจารย์วิทยาลัยครูเฉพาะ 6 ลัทธิ คือปรัชญาการศึกษาสารัตถนิยม ปรัชญาศึกษานิรันดรนิยม ปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยม ปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม ปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม และพุทธปรัชญาการศึกษา
 - 2.2 ปรัชญาการศึกษาตามความต้องการทั้ง 6 ลัทธิ จะศึกษาในด้านจุดมุ่งหมายการศึกษา กระบวนการเรียนการสอน และองค์ประกอบของการศึกษา ได้แก่ หลักสูตร โรงเรียน ผู้สอน และผู้เรียน
 - 2.3 ปรัชญาการศึกษาตามความต้องการของอาจารย์วิทยาลัยครูศึกษาความต้องการในระดับภาคเหนือและระดับชาติ

3. ประชญาการศึกษาตามความต้องการของอาจารย์วิทยาลัยครูในสหวิทยาลัยล้านนาและสหวิทยาลัยพุทธชินราช ศึกษาจากตัวแปรต่อไปนี้

3.1 ตัวแปรอิสระได้แก่

3.1.1 วุฒิการศึกษา

3.1.2 วิชาเอกและวิชาโท

3.1.3 สถานศึกษาที่สำเร็จในระดับสูงสุด

3.1.4 ประสบการณ์การทำงาน

3.1.5 ตำแหน่งทางวิชาการ

3.1.6 คณะวิชา

3.1.7 การดูงานหรือประชุมทางวิชาการในต่างประเทศ

3.1.8 ประสบการณ์ในวิชาปรัชญา

3.1.9 ประสบการณ์นอกสถาบัน

3.1.10 ภูมิลาเนาเดิม

3.1.11 ความคิดเห็นเกี่ยวกับวิชาที่ควรปรับปรุงส่งเสริม

3.1.12 ขวัญและกำลังใจในการทำงาน

3.1.13 บรรยากาศทางวิชาการ

3.2 ตัวแปรตามได้แก่ ลัทธิปรัชญาการศึกษาตามความต้องการ

3.2.1 ปรัชญาการศึกษาสารัตถนิยม (Essentialism)

3.2.2 ปรัชญาศึกษานิรันตรนิยม (Perennialism)

3.2.3 ปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยม (Progressivism)

3.2.4 ปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism)

3.2.5 ปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม (Existentialism)

3.2.6 พุทธปรัชญาการศึกษา (Buddhism)

วิธีดำเนินการวิจัย

ได้กำหนดขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ประชากรประกอบด้วยอาจารย์ทุกสาขาวิชาใน วิทยาลัยครูสังกัดสหวิทยาลัยล้านนา และสหวิทยาลัยพุทธชินราช ใต้วิทยาลัยครู เชียงราย เชียงใหม่ ลำปาง อุตรดิตถ์ กำแพงเพชร นครสวรรค์ พิบูลสงคราม และเพชรบูรณ์ การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยสุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 คณะวิชาที่สอน ได้แก่ คณะครุศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ โดยสุ่มตัวอย่างร้อยละ 50 ของจำนวนประชากรในแต่ละกลุ่ม ประชากรทั้งหมด 1105 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัย 553 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามปรัชญาการศึกษา ความความตองการของอาจารย์วิทยาลัยครูในสหวิทยาลัยล้านนาและสหวิทยาลัย พุทธชินราช แบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานการณ์ส่วนตัวของผู้ตอบ แบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาในระดับ ภาคเหนือและระดับชาติตามความตองการ ของอาจารย์วิทยาลัยครูในสหวิทยาลัย ล้านนาและสหวิทยาลัยพุทธชินราช

แบบสอบถามทั้งสองตอน เป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามและเก็บข้อมูลคืนด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยการ แจกแจงความถี่ หากการร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบคำบรรยาย ทั้งนี้

การร้อยละใช้ตติยม 2 ตำแหน่ง

ตอนที่ 2 ปรังญาการศึกษาตามความต้องการของอาจารย์วิทยาลัย
ครูในส่ววิทยาลัยล้านนา และส่ววิทยาลัยพุทธชินราช วิเคราะห์โดยการแจกแจงความ
ถี่ หาการร้อยละ ทดสอบความแตกต่าง โดยใช้การทดสอบไคสแควร์ (Chi - Square)
และหาค่าสัมพันธ์ของปรังญาการศึกษาในระคับภาคเหนือและระคับชาติ โดยใช้
Spearman rank order correlation coefficient

ค่าจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ปรังญาการศึกษา หมายถึง แนวคิด ระบบความเชื่อ หลักทฤษฎีทางการ
ศึกษา ที่ประกอบท่วยว้ตลุประสงค์ของการศึกษา องค์ประกอบของการศึกษา ในค่าน
หลักสูทร โรงเรียน ผู้สอน ผู้เรียน และกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งเลือกมาศึกษา 6 ลัทธิ คือ

1. ปรังญาการศึกษาสารัตถนิยม เป็นปรังญาการศึกษาที่มีพื้นฐานมาจากปรังญา
จิตนิยมและว้ตลุนิยม เป็นลัทธิที่เน้นวิชาการ สาระสำคัญต่าง ๆ และมรดกทางวัฒนธรรม
ของสังคม
2. ปรังญาการศึกษานิรันตรนิยม เป็นปรังญาการศึกษาที่มีพื้นฐานมาจากปรังญา
ว้ตลุนิยมและปรังญาลัทธิสัจจนิยมเหตุผล เป็นลัทธิที่เน้นสติปัญญา เหตุผลและจริยธรรม
3. ปรังญาการศึกษาพัฒนาการนิยม เป็นปรังญาการศึกษาที่มีพื้นฐานมา
จากปรังญาปฏิบัตินิยม เป็นลัทธิที่เน้นประสบการณ์ชีวิตและสังคม พร้อมทั้งการปรับตัว
ให้เข้ากับสังคมไคอย่างเหมาะสม
4. ปรังญาการศึกษาปฏิรูปนิยม เป็นปรังญาการศึกษาที่มีพื้นฐานมาจาก
ปรังญาปฏิบัตินิยม เป็นลัทธิที่เน้นความสำคัญของสังคมมากกว่าส่วนบุคคล เน้นวิชาการ
ประชาธิปไตยเพื่อการสร้างสรสังคมนิใหม่ในอนาคตให้เป็นสังคมที่เท่าเทียมและยุติธรรม
5. ปรังญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม เป็นปรังญาการศึกษาที่มีพื้นฐานมาจาก
ปรังญาอัตถิภาวนิยมเป็นลัทธิที่เน้นเสรีภาพ ความรับผิดชอบในการเลือกและการกระทำ
ของตน
6. พุทธปรังญาการศึกษา เป็นปรังญาการศึกษาที่มีพื้นฐานมาจากพุทธปรังญา
เป็นลัทธิที่มุ่งให้คนรู้จักปัญหาให้ชีวิตพ้นทุกข์หึ่งตนเองได้ มีคุณธรรม ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข

และรัฐकुมนงหมายของชีวิต

สหวิทยาลัย หมายถึง กลุ่มวิทยาลัยครุที่รวมกันเพื่อประโยชน์ในการ
ดำเนินงานของวิทยาลัยครุรวมกัน

ล้านนาและพุทธชินราช หมายถึง กลุ่มวิทยาลัยครุภาคเหนือ ซึ่งแบ่ง
ออกเป็น 2 ตอน คือกลุ่มวิทยาลัยครุภาคเหนือตอนบนใช้ชื่อว่า สหวิทยาลัยล้านนา
ได้แก่ วิทยาลัยครูเชียงราย วิทยาลัยครูลำปาง วิทยาลัยครูเชียงใหม่ และวิทยาลัย
ครูอุตรดิตถ์ กลุ่มวิทยาลัยครุภาคเหนือตอนล่างใช้ชื่อว่า สหวิทยาลัยพุทธชินราช ได้แก่
วิทยาลัยครูกำแพงเพชร วิทยาลัยครูนครสวรรค์ วิทยาลัยครูพิจิตรสงคราม และวิทยาลัย
ครูเพชรบูรณ์

ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัยครั้งนี้คือว่า

1. อาจารย์วิทยาลัยครุมีความต้องการปรัชญาการศึกษา
2. ปรัชญาการศึกษาตามความต้องการของอาจารย์วิทยาลัยครุสามารถ
สำรวจออกมาได้โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
3. ปรัชญาการศึกษา 6 ลัทธิ ที่ใช้สำรวจปรัชญาการศึกษาตามความ
ต้องการของอาจารย์วิทยาลัยครุ ถือว่าครอบคลุมเพียงพอแล้ว
4. ปรัชญาการศึกษาตามความต้องการของอาจารย์วิทยาลัยครุที่ได้จาก
การสำรวจแม้จะมีลักษณะผสมผสาน แต่ก็มึรูปแบบที่แน่นอน
5. เกณฑ์การกำหนดตัวแปรอิสระบางตัวใช้เกณฑ์ดังต่อไปนี้
 - 5.1 อาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาโท คือ ปริญญาตรี
และประกาศนียบัตรชั้นสูงวิชาเฉพาะ ปริญญาโทขึ้นไป คือปริญญาโทและปริญญาเอก
 - 5.2 อาจารย์มีประสบการณ์ในกการทำงานน้อย หมายถึงต่ำกว่า 10 ปี
ประสบการณ์ในการทำงานระดับปานกลาง หมายถึง 10-20 ปี และมีประสบการณ์
ในการทำงานมาก หมายถึง 20 ปีขึ้นไป

5.3 อาจารย์ที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในเขตมหาวิทยาลัยล้านนา คืออยู่ในจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน แพร่ น่าน อุตรดิตถ์ และพะเยา ภูมิลำเนาเดิมอยู่ในเขตของมหาวิทยาลัยพุทธชินราช คืออยู่ในจังหวัดพิษณุโลก สุโขทัย เพชรบูรณ์ พิจิตร กำแพงเพชร ตาก นครสวรรค์ อุทัยธานี และชัยนาท

6. ในการวิเคราะห์ข้อมูล คำว่า ไม่พบว่ามี ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หมายถึง ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากผลการวิจัย

1. เป็นข้อมูลสำหรับวิเคราะห์แนวโน้มปรัชญาการศึกษา อันจะมีประโยชน์ต่อการปรับปรุง การจัดการศึกษาของการฝึกหัดครู
2. เป็นแนวทางและข้อสังเกตที่จำเป็นในการพิจารณาปรัชญาการศึกษาที่เหมาะสมกับสังคมไทย เพื่อการวางแผนและกำหนดนโยบายการศึกษาของชาติทั้งโดยส่วนรวมและ ในระดับต่าง ๆ
3. เป็นข้อมูลสำหรับวิทยาลัยครูในภาคเหนืออันนำไปสู่การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา หลักสูตร การบริหาร และกระบวนการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและอาจารย์วิทยาลัยครู

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย